

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

«Затверджую»

декан факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи

_____ Тетяна ФЕДІРЧИК

_____ 2020 року

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань – 23 «Соціальна робота»

Спеціальності 231 «Соціальна робота»

Схвалено на засіданні
кафедри педагогіки та соціальної роботи,
протокол № __ від _____ 2020 р.

Чернівці – 2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестації здобувачів вищої освіти підготовлено відповідно до галузевих стандартів вищої освіти, що регламентують зміст освітньо-професійної програми та засобів діагностики якості підготовки бакалавра в галузі знань 23 «Соціальне робота» спеціальності 231 «Соціальна робота».

Мета атестації здобувачів вищої освіти – оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння освітньо-професійної програми підготовки фахівця на відповідність першому (бакалаврському) рівню вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Комплексний екзамен повинен засвідчити, що випускник оволодів необхідними теоретичними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах; вміє систематизувати теоретичні знання і практичні навички, отримані за весь період навчання; вільно володіє методиками теоретичного дослідження при розв'язанні конкретних задач з різних предметних областей; вміє працювати на рівні сучасних інформаційних технологій; готовий до самостійного аналізу та викладу матеріалу; вміє аналізувати, досліджувати проблему (задачу) за допомогою нових методів; вміє захищати свої знання перед Екзаменаційною комісією.

Екзамен проводиться як комплексна перевірка знань та умінь з професійно-орієнтованих дисциплін.

Програма екзамену містить змістові модулі нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки:

- «Теорія соціальної роботи»;
- «Методи соціальної роботи».

На основі навчальних програм вказаних дисциплін сконструйовано 1) зміст Програми екзамену; 2) перелік узагальнених кваліфікаційних завдань тестової форми (завдання закритої форми із запропонованими відповідями, з яких вибирають одну вірну; завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями).

У списку рекомендованих джерел наведено перелік наукової спеціальної літератури.

Екзамен проводиться (дистанційно, через систему електронного навчання ЧНУ - moodle) за білетами, складеними у відповідності до програми підсумкової атестації здобувачів вищої освіти. Екзаменаційний білет містить 3 завдання: 1-2-е питання теоретичного змісту, 3-є – тест з п'ятдесяти завдань.

Відповідь студентів на 1-2 питання екзаменаційного білету оцінюється по 25 балів кожне, 3-є – тест з 50 питань, правильне тестове завдання - 1 бал, разом 50 балів. Загальна максимальна кількість балів на всі питання білету – 100.

Результати складання екзамену визначаються за шкалою ECTS і переводяться у національну шкалу оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Теорія соціальної роботи

Поняття теорії соціальної роботи. Теоретична традиція наукового осмислення соціальної роботи. Наукова концепція, наукова теорія, наукова модель. Модель соціальної роботи. Ідеї та праці М.Річмонд. Функціональна індивідуальна робота. Ідеї О. Ранка, Дж. Тафта. Класифікація теорій і моделей соціальної роботи – різні підходи. Психологічні моделі соціальної роботи. Психодинамічна модель соціальної роботи. Психоаналітична теорія З.Фрейда. Ідеї К.-Г. Юнга, К. Хорні, Е.Фромма, Е. Еріксона як основа психодинамічної моделі. Когнітивно-біхевіористська модель соціальної роботи. Оперантне навчання. Класичне обумовлення. Праці та ідеї Дж. Б. Вотсона Б.Ф. Скіннера, А.Бандури. Раціонально-емотивна терапія А.Елліса. Принцип психологічного детермінізму. Когнітивна терапія А.Бека. Реальнісна терапія В. Глассера. Гуманістична модель соціальної роботи. Ідеї психологів-гуманістів К.Роджерса, А.Маслоу, Ф.Перлза. Соціологічні моделі соціальної роботи. Системна модель. Праці та ідеї Г. Голдстейна, Е.Пінкус, Е. Мінахен. Синергетична концепція Фуллера. Соціальний еволюціонізм Г.Спенсера. Екологічна модель. Праці та ідеї К.Гермейн, Ф.Гіттерман, Р.Парка, Е. Берджеса. Концепції протистояння, життєвого стресу, родинності, життєвої ніші. Соціально-радикальна модель. Теорія ролей та стигматизації. Види дискримінації людини. Класифікація стереотипів міжетнічної поведінки. Ідеї Р.К.Мертонна. Комплексні (біопсихосоціальні) моделі соціальної роботи. Модель кризового втручання. Кризове консультування. Інтенсивний догляд (опіка). Модель, зосереджена на завданні. Сімейна терапія. Психосоціальна терапія. Структурна сімейна терапія. Стратегічний, когнітивно-біхевіористський, екзистенційний напрями сімейної терапії. Соціально-педагогічна модель соціальної роботи.

Основні форми допомоги і взаємодопомоги у стародавніх слов'ян. Вплив хрещення Київської Русі на модель соціального захисту населення. Початки християнської благодійності за правління князя Володимира Великого. Соціальний захист за князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.

Ідеї милосердя і благодійності в найдавніших літературно-педагогічних пам'ятках Київської Русі. Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних у XIV – першій половині XVII століть у Московській державі та в Україні. Формування державної системи захисту населення. Стоглавий Собор 1551р.

Реформи системи соціальної допомоги в період правління Петра I. Питання захисту дітей у соціальній реформах Петра I. Державне піклування про дітей при Катерині II. Роль імператриці Марії Федорівни у вирішенні долі дітей-сиріт.

Діяльність громадських організацій і товариств у сфері захисту дитинства. Вплив російських реформ 60-70-х рр. XIX ст. на розвиток державної, громадської і приватної благодійності. Складові системи благодійності. Благодійна діяльність земств Сільська і волосна форми опіки. Міська система допомоги. Церковна благодійність. Приватна благодійність.

Перші кроки радянської влади у формуванні системи соціального забезпечення. Соціальна політика стосовно селянства. Голодомор в Україні 1932-1933 рр., 1946-1947 рр. Політика радянського уряду захисту дітей-сиріт:

діяльність притулків, дитячих будинків, трудових колоній, дитячих комун, дитячих містечок, піонерських будинків. Дослідні станції.

Ідеї і діяльність С.Шацького, В.Сороки-Росинського, А.Макаренка.

Методи соціальної роботи

Соціальна робота як парадигмальна теорія і практика. Основні поняття і категорії соціальної роботи. Взаємозв'язок теорії та практики соціальної роботи. У чому полягає призначення теорії соціальної роботи? Яка роль теорії у практичній діяльності? Знайдіть відмінності між поняттями «термін», «поняття», «категорія». Назвіть основні групи понять і категорій. Охарактеризуйте їх. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю». Основні положення закону, їх характеристика.

Сучасні підходи до класифікації методів соціальної роботи. Класифікація методів соціальної роботи за рівнем загальності. Всезагальний (філософський) метод, його компоненти. Аналіз, синтез, індукція, спостереження, експеримент можливості використання їх в соціальній роботі. Загальнонаукові методи соціальної роботи: загальна характеристика та сфери застосування. Спеціальні наукові методи (соціально-економічні, організаційні). Педагогічні методи (методи навчання, методи виховання). Психологічні методи в соціальній роботі. Соціологічні методи.

Зміст поняття «форма». Поняття «форми соціально-педагогічної роботи». Специфічні ознаки форми соціально-педагогічної роботи: функціональність, структурність, інтегративність, неперервність. Творча справа, захід, як різновиди організаційної форми соціально-педагогічної роботи. Класифікація організаційних форм соціально-педагогічної роботи. Специфіка використання форм соціально-педагогічної роботи з різними групами клієнтів. Особливості комплексних форм роботи. Індивідуальні, групові та масові форми соціально-педагогічної роботи. Комунікативні особливості діяльності соціального педагога. Комунікативні засоби спілкування, мовленнєвий етикет. Зміст професійно-етичної культури соціального педагога. Дайте визначення поняття «форма», «форма соціально-педагогічної роботи».

Оцінка потреб клієнта: інструментарій та алгоритм оцінки потреб. Види та оцінка якості послуг у соціальній роботі. Супервізія і кураторство в соціальних службах.

Об'єкти, суб'єкти, ресурси, проблеми соціальної роботи. Специфіка діяльності фахівців соціальної роботи. Зміст професійно-етичної культури соціального працівника.

Ведення випадку в соціальній роботі. Процес ведення випадку. Первинне оцінювання і складання плану догляду. Реалізація плану втручання і оцінювання його результатів. Ведення професійних записів. Розкрийте теоретичні основи методу «ведення випадку».

Специфіка консультування у соціальній роботі. Консультативний процес і консультативна взаємодія. Соціально-психологічне консультування у соціальній роботі. Телефонне консультування в соціальній роботі. Метод активного слухання.

Особливості представництва інтересів. Різновиди і стратегії представництва інтересів.

Поняття та визначення соціального патронажу. Завдання, функції, принципи соціального патронажу. Характеристика об'єктів соціального патронажу.

Класифікація груп і групові процеси. Організація групової соціальної роботи. Самокерована групова робота.

Мета соціальної вуличної роботи. Основні завдання вуличної соціальної роботи. Переваги вуличної соціальної роботи. Основні форми вуличної соціальної роботи: ігротеки, дискотеки, вуличний театр, консультування, пункт соціальної підтримки, мітинг, вулична хода, рейд. Методика використання ігрових технік у вуличній соціальній роботі. Класифікація ігор. Технологія організації ігрової діяльності. Психолого-педагогічні умови організації гри в процесі соціально-педагогічної діяльності. Специфіка організації ігрової діяльності на вулиці. Індивідуальні ігри, їх форми та специфіка проведення. Вулична соціальна робота з бездомними людьми. Знання та вміння соціального працівника, що працює в умовах вуличного простору. Стратегія організації вуличної соціальної роботи. Організація роботи бригади вуличних соціальних працівників. Правила техніки безпеки, яких має дотримуватись соціальний працівник, що працює на вулиці. Критерії ефективності соціальної вуличної роботи. Партнери соціального працівника, що працює в умовах вуличної роботи.

Уявлення про громаду і роботу в ній. Сутність і типологія громад. Ключові характеристики роботи в громаді. Методи і моделі роботи в громаді.

Зміст і сутність соціально-економічних методів соціальної роботи. Технології економічної підтримки населення в сучасних умовах.

Мета здійснення зв'язків з громадськістю. Зміст технології зв'язків з громадськістю. Особливості використання друкованих форм зв'язків з громадськістю. Специфіка роботи з населенням.

Сутність та специфіка використання рекламно-інформаційних технологій у діяльності соціальних працівників. Поняття «Засоби масової інформації». Роль засобів інформації як одного із соціальних інститутів та їх вплив на сучасне суспільство ЗМІ як один із соціальних інститутів. Особливості впливу ЗМІ на формування способів життя суспільства. Стратегії взаємодії соціального працівника із засобами масової інформації. Технологія використання рекламних засобів в діяльності соціальних працівників. Основні проблеми психологічної адаптації рекламно-інформаційної продукції до умов суспільства. Технологія створення і використання прес-релізу як форми рекламно-інформаційної діяльності. Традиційні форми інформування клієнтів. Технології оформлення та розміщення інформаційних стендів, стріт-бордів. Плакати, буклети, листівки, техніки їх влучного використання і в практиці соціально-педагогічної роботи. Технології створення і використання прес-релізу як форми рекламно-інформаційної діяльності.

Захист прав дітей-сиріт і дітей позбавлених батьківського піклування. Методика роботи зі спеціалістами, які працюють з прийомними сім'ями та ДБСТ, кандидатами на створення таких сімей. Технології соціальної роботи з прийомним сім'ями та ДБСТ.

Класифікація сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах. Вплив кризи на стан і розвиток сім'ї. Визначення та оцінка потреб, ключових проблем сім'ї, що опинилася в складних життєвих обставинах. Особливості здійснення соціального супроводу сімей, які опинилися в СЖО.

Правові основи соціального захисту людей похилого віку. Основні соціальні інститути, що надають послуги людині похилого віку. Особливості соціальної роботи з людьми зрілого та похилого віку.

Мета соціальної роботи з особами, які перебувають та звільнилися з місць позбавлення волі. Соціально-реабілітаційна робота в закладах пенітенціарної системи. Методи превентивного виховання. Технології соціальної допомоги неповнолітнім та молоді, які звільнились з місць позбавлення волі.

Поняття залежності від психоактивних речовин. Теоретичні засади та принципи роботи з людьми із залежністю від психоактивних речовин. Методи і методики роботи з людьми із залежністю від психоактивних речовин. Адиктивна поведінка: поняття і сутність. Форми і методи профілактики адиктивної поведінки. Методи та способи психологічної корекції залежної поведінки.

Нормативно-законодавча база створення та організації роботи дитячих, юнацьких та молодіжних громадських організацій в Україні. Статус та основні (ведучі) показники існуючих в Україні дитячих, юнацьких та молодіжних організацій. Форми виховної роботи, що характерні для діяльності дитячо-молодіжних громадських організацій. Основні напрями діяльності соціального працівника в дитячо-молодіжній організації. Особливості соціально-педагогічної діяльності в молодіжних організаціях.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) – А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола. Заг. ред. І.Й. Зверєвої та Г.Лактіонової. – К.: Науковий світ, 2001.
2. Вайнола, Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. та ін. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. – К.: Академпрес, 1999.
3. Васьковская С.В., Горностай П.П. Психологическое консультирование: ситуационные задачи. – К.: 1996.
4. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку в Україні».
5. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю».
6. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога. Навчальний посібник для ВНЗ. – К.: Видавництво Дім «Слово». – 2008 – 240 с.
7. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. Навчально-методичний посібник. – К.: УДЦССМ, 2001.
8. Конвенція ООН про права дитини. – К.: АТ «Столиця», 1997.
9. Моховиков А.Н. Телефонное консультирование. – К.: Академпресса, 1994.
10. Методичні рекомендації соціальним працівникам щодо супроводу прийомних сімей. – К.: Видавництво, 1999.
11. Методологія та методи соціальних досліджень. Борисова Ю.Ю. Навчальний посібник. – К.: ДЦССМ, 2002.
12. Соціальна робота з молоддю сім'єю. Випуск II. – 1995.
13. Соціальна адаптація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб з їх числа. - Частина перша – К.: Держсоцслужба, 2008 – 240 с.
14. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / Соціальна робота, кн. 4 / – К.: ДЦССМ, 2002 – 536 с.
15. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. за заг. ред.: І.Д. Зверєвої, Г.М.Лактіонової – К.: Наук. Світ, 2003 – 233 с.
16. Соціальна робота: технологічний аспект / За ред. Проф. А.Й. Капської – К.: ДЦССМ, 2004, 304 с.
17. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: методичний посібник / І.Д. Зверєва та ін. – К.: Держслужба, 2006 – 106 с.
18. Соціальна робота. Книга I. – К.: УДЦССМ, 2001.
19. Соціальна робота: навчальний посібник, книга II. – К.: ДЦССМ, 2002.
20. Технология социальной работы: учебное пособие под общ. ред. проф. Е.И. Холостовой. – М.: ИНФА (серия «Высшее образование»), 2001.
21. Технології соціально-педагогічної роботи. Навчальний посібник / за заг. ред. А.Й. Капської. – К., 2000.
22. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. Навчальний посібник. – К.: ДЦССМ, 2002.

23. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навч. Закладів / за ред. Г.В. Семигіної, І.І. Миговика – К.: Академвидав, 2005 – 325 с.

24. Технології створення та функціонування прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу. Збірник методичних матеріалів/ Г.М. Бевз, А.Й. Капська та ін. – К.: 2003, 188 с.

Додаткова література:

1. Абрамов Г.С. Практикум по психологическому консультированию. – Екатеринбург, 1995.

2. Антонов В.В. Социология сім'ї. – М.: 1996.

3. Бочарова В.Г. Социальная работа: знакомство с профессией. – М.: 1994.

4. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості. – Харків: Фоліо, 1996.

5. Бурлачук Л.Ф., Грабська І.Ф., Качарян А.И. Основы психотерапии. – К.: 1999.

6. Гурков Т.А. Программа социальной работы с неполными семьями // Сер. Практика социальной работы, 1992.

7. Голованова Т.П., Гапон Ю.В. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства. – Запоріжжя, 1996.

8. Групповая психотерапия / под ред. Б.Д. Карвасарского, С. Ледера. – М.: Оникс, 1994.

9. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України. – К.: Академпрес, 1999.

10. Дружнин В. Психология семьи. – М., 1996.

11. Журавлёв В.И. Основы педагогической конфликтологии. – М., 1993.

12. Зміст та організаційні форми позаурочної виховної роботи у закладах профтехосвіти. Методичні рекомендації. – К.: ІЗМН, 1995.

13. Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлебнік С.Р. Соціальна педагогіка. – К.: ІЗМН, 1997.

14. Кротюк С.Ф., Титаренко Т.Н., Панок В.Г. Технології реалізації соціальної політики через систему закладів соціальної роботи з молоддю в Україні // Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання.

15. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання. Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1997.

16. Казаков А.П. Экономические и психологические проблемы семьи. – М.: 1989.

17. Максимова Н.Ю. Воспитательная работа с социально-дезадаптированными школьниками: Методические рекомендации. – АПН Украины. Институт психологии. – К., 1997.

18. Психологические аспекты профилактики алкоголизма и наркомании среди подростков: методическое пособие. – К.: ИСНО, 1995.

19. Пенішкевич Д.І., Тимчук Л.І. Соціальна педагогіка. Модульна технологія вивчення навчального курсу. – Чернівці: «Рута» - 2007, 336 с.

20. Педагогічна профілактика девіантної поведінки неповнолітніх. Орієнтовна програма для педагогічних навчальних закладів України / В.М. Оржеховська. – К.: ІЗМН, 1996.
21. Рудестан К. Групповая психотерапия: Психокоррекционные группы: теория и практика. Пер. с англ. – М: Прогресс, 1990.
22. Рыбакова М.М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М., 1991.
23. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка: навчальний посібник. – К.:ІСДО., 1996.
24. Сальникова Л.С. Телефон Доверия. – М.: Знание, 1990.
25. Семья в психологической консультации / под ред. А.А. Бодалёва, В.В. Столина. – М, 1989.
26. Социальная работа / под ред. В.И. Курбатова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1999.
27. Работа з клієнтами соціальних служб. – К.: Етносфера, 1994.
28. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. За заг. ред. А.Я. Ходорчук, - К: ДЦССМ, 2002.
29. Теоретичні аспекти і практичні залучення волонтерів до соціальної роботи. Звіт ТТК // Український інститут соціальних досліджень. – К., 1998.
30. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / за ред. проф. А.Й. Капської. – К., 2001.
31. Фурдей С.Г. Понятие социальной технологии // Социальная работа / подобщ. ред. проф. В.И. Курбатова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1999.
32. Харчев А.Г. Социология воспитания. – М.: Политиздат, 1990.
33. Хембли Гордон Телефонная помощь. – Одесса, 1992.
34. Херсонский Б.Г., Дворак С.В. Психология и психопрофилактика семейных конфликтов. – К., 1991.
35. Шерман Р., Фредман Н. Структурированные техники семейной и супружеской терапии. – М., 1997.
36. Шейнов В.П. Конфликты в нашей жизни и их разрешение. – Минск, 1996.
37. Яременко О. Соціальна політика та деякі проблеми зайнятості населення України // Соціальна політика в Україні та сучасні стратегії адаптації населення.

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>
3. Наукова періодика України / Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://archive.nbuv.gov.ua/portal/>
4. Соціальна педагогіка: теорія та практика / Наукові журнали ЛНУ імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://alma-mater.luguniv.edu.ua/journal/journal_ua.html

5. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Архів номерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://ligasocial.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=16

6. Українські підручники онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://pidruchniki.ws>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Усні відповіді студентів на питання екзаменаційного білету повинні чітко засвідчити їхнє знання та розуміння важливих завдань, що стосуються поліпшення якості соціальної роботи з різними категоріями населення. Відповідь студентів на комплексному кваліфікаційному іспиті з фахових дисциплін виявляє рівень теоретичної та практичної підготовки випускника, розуміння ним завдань удосконалення системи соціальної та роботи в Україні, наявність високого професійно-педагогічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань з професійними вміннями і навичками, загальну культуру, виразність та культуру володіння державною мовою.

Основними критеріями оцінювання відповіді студента на державному екзамені є такі:

- повнота висвітлення змісту питання;
- логіка побудови відповіді;
- зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю соціального працівника;
- знання науково-методичної літератури з актуальних проблем соціальної роботи;
- культура усного мовлення, володіння державною мовою.

Екзамен проводиться за білетами, складеними у відповідності до програми підсумкової атестації здобувачів вищої освіти. Екзаменаційний білет містить 3 завдань: 1-2є питання теоретичного змісту, 3-є – тест з п'ятдесяти завдань.

Відповідь студентів на 1-2 питання екзаменаційного білету оцінюється по 25 балів кожне, 3-є – тест з 50 питань, правильне тестове завдання - 1 бал, разом 50 балів. Загальна максимальна кількість балів на всі питання білету – 100.

Критерії оцінювання відповіді на питання теоретичного характеру

Оцінка «**відмінно**» – **16-20 балів** – виставляється, якщо студент точно і повно відповів на запитання білета, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціальній роботі з різними категоріями населення.

Оцінка «**добре**» – **11-15 балів** – ставиться у випадку, коли при відповіді студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина білета (до 15%) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор. Студент наводить приклади з власної практики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціальній роботі з різними категоріями населення.

Оцінка «**задовільно**» – **6-10 балів** – виставляється за наявність у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість відповіді, коли 30-50% змісту білета залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. Студент відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питаннями білету та його

практичним виконанням. На додаткові запитання екзаменатора відповідає теж в межах 45-50%.

Оцінка «незадовільно» – **0-5 балів** – виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал у межах програм навчальних дисциплін (менше 50%), не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та навідні запитання екзаменатора студент часто не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з фахових дисциплін.

Критерії оцінювання розв'язування тестових завдань

3-є питання білету містить 50 тестових завдань. За кожну правильну відповідь студент отримує 1 бал, неправильна відповідь – 0 балів. Максимально можлива кількість балів у сумі становить 50 балів.

Загальна оцінка за комплексний екзамен

Загальна оцінка по білету підраховується як сумарна кількість оцінок, отриманих з кожного питання білета. Оцінка «відмінно» може бути поставлена лише у тому випадку, якщо жодне із питань екзаменаційного білета не оцінено нижче оцінки «добре».

Загальна оцінка як результат складання екзамену визначається за шкалою ECTS і переводиться у національну шкалу оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Шкала та критерії оцінювання відповіді студентів за екзамен

Рівні навчал. досягн. (ECTS)	Бали	Оцінка за нац.шкалою	Критерії
A	90-100	відмінно	студент глибоко і всебічно знає зміст питань курсів, наукові першоджерела; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем вищого навчального закладу, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.
B	80-89	добре	студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.
C	70-79	добре	студент твердо знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психолого-педагогічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу

D	60-69	задовільно	студент в основному знає зміст питання, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати соціальні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики
E	50-59	задовільно	студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою екзаменатора здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач
FX	35-49	незадовільно	студент не розкрив питання; не володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій